

Oponentský posudek na diplomovou práci Anny Fišerové „Attachment, komunikační styly a partnerské přizpůsobení v dlouhodobém vztahu“

Předložená diplomová práce si klade za cíl prozkoumat, zda a jakým způsobem hrají konfliktní komunikační styly mediační roli ve vztahu mezi partnerským přizpůsobením a typem attachmentu. Autorka se zaměřuje na dlouhodobé heterosexuální páry. Práce je klasicky členěna na dvě části: na část teoretickou a empirickou a vychází z přibližně 110 odborných zdrojů, z nichž je větší část tvořena primární odbornou literaturou. V teoretické části práce se autorka na cca 30 stranách textu věnuje tématům, jako attachment a attachmentové chování, systém, figura. Dále se věnuje attachmentu v dětství a v dospělosti, přístupům, jak attachment v dospělosti měřit a následně popisuje vliv attachmentu na komunikaci, partnerskou spokojenost a výběr partnera.

První část teoretického ukotvení je zpracována převážně jako přehledová. Autorka v ní čerpá především ze sekundární literatury a při čtení jsem tak občas měla pocit, že čtu spíše výpisky z Bowlbyho (2010) a Mikulincera a Shavera (2007) než diplomovou práci. Jako problematické rovněž vidím to, že některé části jsou popsány dost zkratkovitě, případně není vůbec jasné, co autorka daným tvrzením myslí. Namátkově: na str. 11 – „Obsahuje dvě fáze, v rámci první je povědomě aktivován attachmentový systém a přístup k myšlenkám a akčním tendencím“ – moc nechápu, co je myšleno přístupem k myšlenkám a akčním tendencím; na str. 13 „Způsob vzniku jeho zaměřenosti vůči pečující postavě je ovšem podobný také ptákům, proto je lze dle Bowlbyho (2010) u člověka zahrnout pod rámec širokého významu imprintingu“ – Attachment je tedy součástí imprintingu? Nebo co je tím myšleno?. Na str. 16 autorka uvádí, že ústřední roli při formování attachmentového pouta hraje oxytocin, ale vůbec neuvádí, čím je oxytocin tak důležitý a čtenář si tak tyto informace musí dohledat sám. Jako zmatečná se jeví klasifikace ontogeneze attachmentového chování (podkapitola 1.3.1.). O čí klasifikaci se jedná? Dle citace se zdá, že Bowlbyho, ale z popisu jde o klasifikaci Mary Ainsworth. Takových nejasných tvrzení a formulací je v práci bohužel velké množství. Některé podkapitoly by mohly být rovněž lépe strukturované, protože Anna v nich „nakousává“ určité téma, které ale řádně vysvětluje až o několik odstavců později (např. tři samostatné podkapitoly o attachmentové figuře; definice pracovního modelu aj.). Celkově mi v této části práce a následně pak i v diskuzi často chyběly odkazy na zdroje, ze kterých autorka čerpá. Jako přínosnou ale vidím druhou část teoretické práce, která se již více zaměřuje na jednotlivé relevantní studie, týkající se attachmentu v dospělosti, které autorka detailně popisuje a to včetně použitých metod měření.

V empirické části práce se Anna věnuje svému vlastnímu výzkumu, který si klade za hlavní cíle prozkoumat „vztahy mezi dimenzemi attachmentu (úzkostnost, vyhýbavost), konfliktními komunikačními styly ... a partnerským přizpůsobením (spokojenost, soudržnost, shoda, vyjadřování emocí) u mužů a žen“ (str. 32). A dále „skrze dimenzionální měření attachmentu ... ověřit prevalenci attachmentu u žen a mužů a zjistit, jakým způsobem se partnerské dvojice párují, tj. komplementárně (úzkostnost, vyhýbavost) či homogamně...“ (str. 33). V této části práce je bohužel vidět, že ji autorka nejspíše psala pod časovým tlakem. Přestože je kapitola o metodice výzkumu psána velmi podrobně, některé části nejsou moc srozumitelné, případně v práci chybí. Jako velmi problematickou vidím formulaci jednotlivých

hypotéz. Příkladem budiž hypotéza č. 9, která si protirečí a zároveň poukazuje na nepochopení termínů homogamie a komplementarita.

V cíli práce a v popisu použitých metod zmiňuje Anna jednotlivé subškály dotazníku DAS, ale nadále s nimi nepracuje a neanalyzuje je. Proč s nimi dále nepracuje, případně proč je v práci zmiňuje? U popisu vzorku je uvedeno, že část párů byla bezdětná a část měla společné děti. Bylo s touto důležitou proměnnou dále nějak pracováno? Pokud ano, tak jak? A pokud ne, tak z jakého důvodu autorka tuto proměnnou v analýzách nezohledňuje? Přítomnost dětí má přeci na spokojenost a komunikaci partnerů velký vliv. U popisu dotazníku ECR-R-16 se dočteme, jak spočítat míru úzkostnosti či vyhýbavosti. V samotných výsledcích ale Anna mluví i o jistém attachmentu. Jak byla tato míra spočítána? V popisu dotazníku tato informace chybí.

Jako analytický postup studentka volí pěšinkovou analýzu. Výsledková část je poměrně obsáhlá, jednotlivé analýzy jsou doplněny vysvětlujícími grafy a tabulkou, která je ale nepřehledná a doporučila bych ji určitě rozdělit na několik samostatných tabulek podle počtu užitých analýz. Ve výsledkové části jsem postrádala údaje o síle předkládaného modelu a již zmiňované analýzy se subškálami dotazníku DAS. Analýzy odhalily velké množství signifikantních výsledků. Za diskutabilní a občas i chybnou ale považuji jejich interpretaci – například způsob určování toho, co je mediátorem a co ne, interpretaci uvedených korelací jako jak homogamního, tak komplementárního párování mezi partnery, což je vzhledem k prokorelovanosti jednotlivých attachmentových dimenzí nesmysl, apod.

Na diskuzi je pak asi nejvíce viditelné, že druhá část práce byla psána ve spěchu. Jedná se totiž spíše o shrnutí jednotlivých výsledků a jejich následná diskuze chybí. Navíc jsou výsledky opakovaně porovnávány se studií Kotrlové a Lacinové (2013) s tvrzením, že v uvedené studii autorky došly ke stejným výsledkům. To samozřejmě není chyba, ale právě díky absenci hlubší interpretaci výsledků může mít čtenář dojem, přestože vím, že tomu tak není, že se jedná o replikační studii bez přidané hodnoty. Jaká je tedy přidaná hodnota předkládané práce? Čím rozšiřuje vědecké poznání v dané oblasti? Kromě diskuze samotné by bylo v závěru práce vhodné zmínit i limity předkládaného výzkumu, návrhy toho, kam by se měl výzkum ubírat dále, apod. K obhajobě by měla Anna zodpovědět výše uvedené dotazy a připravit si interpretaci a diskuzi svých hlavních výsledků své práce a to včetně limitů a návrhů na další zkoumání.

I přes uvedené nedostatky práci doporučuji k obhajobě a navrhuji v závislosti na obhajobě hodnocení velmi dobře – dobře.

V Praze, 12. 09. 2019

Mgr. Klára Bártová, Ph.D.
FHS UK